

Festivalové umění oživuje veřejný prostor

05.11.2018

Dva festivaly zaměřené na oživení veřejného prostoru, které se konaly v poslední době na území Prahy 3, se setkaly s velkým zájmem místních obyvatel i turistů. Známým a často nepříliš navštěvovaným nebo nepohledným místům umělecká díla vdechla nový život. Bohužel ale jenom dočasně.

Několik tisíc návštěvníků přilákala v rámci Signal Festivalu na nám. Jiřího z Poděbrad fascinující světelná instalace Hlídka 2,1/18 skupiny audio-vizuálních umělců XYZ project. Tématem letošního festivalu bylo výročí 100 let republiky a období, které má společnost před sebou. Autoři se tedy inspirovali představou dystopické budoucnosti a návštěvníci se díky ní ocitli v prostoru, kde neexistuje výjimečnost a vše je pod neustálým dohledem.

Další instalaci, mimo jiné díky městské části, která festival podporuje, zhlédlo na dva tisíce lidí v zahradě žižkovského Atria. Neony Michala Škapy jako jediné zůstávají na místě i po skončení festivalu a veřejnost si je může prohlížet až do konce února. Michal Škapa je neodmyslitelnou součástí pražské streetartové scény. Svým objektem rodící se siluety člověka, jeho kostry i nervového systému a přeneseně i těla a ducha navazuje na historii Atria na Žižkově, na tragická období morových epidemií a válek a na upínání se obyvatelstva k víře. Vedle toho se odkazuje na silnou tradici neonových poutačů, bez kterých si prvorepublikovou Prahu skoro ani nelze představit. Instalaci v prostoru Atria doplňuje objekt Vlajka, malý příspěvek ke stému výročí republiky. „Instalaci jsme si po dohodě s autorem ponechali do února jako součást naší výstavní činnosti,“ říká za Atrium ředitelka Magda Danel. „Tuto iniciativu městské části vítám a budu ráda, když se aktivity na umístování umění do veřejného prostoru rozšíří. Je to zajímavé pro obyvatele, pro turisty a kultivuje to veřejný prostor,“ dodala.

Celé léto se lidé na Vítkově a dolním Žižkově mohli potkávat s instalacemi Landscape festivalu, který si kladl za cíl oživit pražskou krajinu. Landscape festival se zrodil v hlavě architektům, kterým přišlo, že v Česku stále není dostatečně věnovaná pozornost krajinářské architektuře. Jenom na Vítkově se lidé mohli bavit dvacítkou z šesti desítek venkovních instalací českých architektů. Dolní Žižkov zase ožil studentskými pracemi. Na konci září vznikl ještě nový prvek na žižkovské cyklostezce jako výsledek česko-německého studentského workshopu budoucích krajinářských architektů. Asi 10 intervencí zůstává i po festivalu funkčních, protože město je vnímá jako oživení daných lokalit. „Díla reagovala na okolní prostor a nastolovala i otázky pro jeho budoucí využití během následných revitalizací,“ říká zakladatel festivalu Dan Merta. Stav bude průběžně kontrolován a vyhodnocován. Problém je, že díla jsou vytvářena jako dočasná. „Ideální by bylo, kdyby se našla cesta, jak iniciovat jejich trvalé umístění od začátku podobných projektů. Je to samozřejmě složitější proces a je třeba diskuze památkářů, urbanistů, politiků a odborné veřejnosti,“ dodává Merta.

Pořadatelé během tří měsíců konání festivalu vyzorovali, že třeba vrch Vítkov není takovou džunglí, jak předpokládali. Poškození děl bylo minimální. To je dobrá zpráva i směrem k vedení hlavního města nebo městských částí, které by mohly být iniciátory umístování děl do veřejného prostoru. O to se snaží Galerie hl. m. Prahy v rámci projektu 2 % pro umění. Podle projektu by měla vzniknout komise, která bude navrhovat místa, která je vhodné uměleckými díly doplnit. Na ta pak město vypíše veřejné výtvarné soutěže a odborníci vyhodnotí, které z přihlášených děl na místě vznikne. Odborným garantem by měla být Galerie hl. města Prahy, která by měla poskytnout i základní metodiku, jak se o díla starat. „Problém je, že se musí domluvit jak velká Praha, tak i městské části. A to i při realizaci různých pomníků, které jsou velkou bolestí pražského veřejného prostoru. Praha nemůže být zaplavena nekvalitním uměním. A právě různé dočasné projekty mohou na některé otázky odpovědět a hledat cesty pro budoucnost,“ vysvětluje

Merta s tím, že jednou z variant je vybudovat sochařský park, kde by veřejnost měla možnost sledovat vývoj současného evropského či českého vizuálního umění.

V Praze 3 se nacházejí přibližně čtyři desítky uměleckých děl, která jsou převážně majetkem hl. města Prahy a některé ze sídlištních plastik dosud ani nemají určeného vlastníka. Městská část vlastní jedno z batolat Davida Černého, která vznikla z projektu Mimina Babies. Návštěvníci žižkovské radnice mohou jedno z mimin spatřit ze dvora budovy. Stejně jako další dílo od sochaře Olbrama Zoubka, „Strážce“. Jde o odlitek plastiky vytvořený Zoubkem v roce 1975. Ve vnitrobloku radnice je umístěn taktéž odlitek jednoho z „patníků“ Karla Nepraše, litinových hlav českých pánů, které stráží Lichtenštejnský palác v Praze. Existuje omezený počet odlitků, v současnosti sběratelsky vyhledávaných. V roce 2014 vyhlásila městská část Praha 3 záměr na umístění uměleckých děl na vrch Vítkov z prací studentů z ateliérů VŠUP a AVU. Ze soutěže vzešla tři sochařská díla, a to Trychtýř od Petry Křivové, Oltář pro Vítkov Pavlíny Hlavsové a Noc od Matouše Lipuse.

Katka Maršálová

Anketa Souhlasíte s tím, aby díla instalovaná v rámci festivalů zůstávala ve veřejném prostoru déle nebo natrvalo?

Záleží na konkrétní instalaci. Pokud je například instalace k 100. výročí vzniku Československa, tak nedává smysl, aby pokračovala ještě

v lednu 2019. Pokud jde o nadčasovou instalaci a je vkusně zasazena do okolí, tak s tím nemám problém. Nicméně je potřeba si říci, že kouzlo Signal festivalu je především v aktuálnosti. Pokud by byly exponáty vystaveny déle, nikdy by jednorázově nepřilákaly takové množství lidí a postupně by se z toho mohla stát šed' všedního dne. Podobně, jako mnoho občanů nevnímá ani sochy a umění v našich ulicích.

Alexander Bellu (Koalice pro Prahu 3), starosta

Praha je architektonicky a urbanisticky bohatým městem, ale v kvalitě veřejných prostranství, i přes svůj velký potenciál, zaostává za evropským průměrem. V roce 2016 byl dokončen Strategický plán hl. města Prahy, který přináší nový důraz na architektonickou kvalitu města a veřejná prostranství. Jsem přesvědčen, že město a městské části by se měly podílet společně s místními umělci na integraci současného umění do veřejného prostoru a podařená a kvalitní díla z festivalů ponechat v parcích a ulicích města.

Tomáš Mikeska (TOP 09 a STAN), místopředseda

Veřejný prostor by měl především zůstat veřejným. Krátkodobé instalace jsou jako jeho oživení zajímavé, pokud by ale měly být někde umístěny natrvalo, mělo by se při rozhodování přihlídnout k názoru obyvatel městské části, protože to jsou oni, kteří onen prostor využívají. Samy o sobě mohou být instalace umělecky kvalitní, nemusí ale vždy dobře zapadnout a mohou být zdrojem rozepří. Umění ve veřejném prostoru rozhodně má své místo, nemělo by ho ale za každou cenu ovládnout a zaplnit.

Anna Kratochvílová (Piráti), zastupitelka

Rozhodně, proč ne, pokud jsou vkusná a přežijí výkyvy počasí. Mohou prostor oživit a Prahu 3 zpopularizovat nejen mezi lidmi, ale dnes už především i na sociálních sítích. Například v Londýně je to naprosto běžná praxe, kde v Hydeparku byla instalována obří kulová zrcadla.

Petr Venhoda (ANO 2011), zastupitel

Někdy ano, někdy ne. Zásadním principem je, že by doporučující stanovisko měli dávat odborníci a odbornice, aby o tom nerozhodovali jen politici, jejichž rozhled často končí u Davida Černého a Olbrama Zoubka. Zelení na hlavním městě prosadili program 2 % na umění, kde tento princip je. Snad v něm Praha bude pokračovat. Jiným principem je, že s odstraňováním uměleckých děl z veřejného prostoru ve většině případů není nutno spěchat. Dokud se nenajde konsenzuální rozhodnutí, je lepší s ním počkat.

Matěj Michálek Žaloudek (Zelení), zastupitel